

Збережений і втрачений статус повітового міста

Ведучий рубрики **Микола МАНЬКО**, директор Державного історико-культурного заповідника міста Острог

Шострого березня 1918 р. Центральна Рада ухвалила Закон «Про адміністративно-територіальний поділ України». Відповідно до цього документа, територія Української Народної Республіки поділялася на землі, волості і громади – замість успадкованого від царсько-російських часів поділу на губернії і повіти. За проєктом, розробленим Михайлом Грушевським, всього в УНР мало бути створено 32 землі (з орієнтовною кількістю населення в кожній з них один мільйон осіб). Серед них було заплановано організацію двох земель з територій, що відходили до УНР згідно мирних договорів весни 1918 р. Це Підляшшя з центром у Бересті (Брест-Литовському), що включало етнічні українські землі Берестейщини і Холмщини, і Дреговицька земля (адміністративний центр м. Мозир). Нині ці території перебувають в складі Польщі і Білорусі. У складі Російської Федерації зараз знаходиться територія українських етнічних земель, де мала бути створена адміністративна земля Подоння

(історична Східна Слобожанщина), з адміністративним центром у м. Острогозьк.

Що стосується Волинської губернії, замість неї створювалися такі землі: 1. Волинь (центр – м. Луцьк; Луцький, Ковельський, Володимирський і північна частина Дубенського повітів); 2. Погорина (центр – м. Рівне; Рівненський (крім північної частини), Острозький, Кременецький, Ізяславський, південна частина Дубенського і західна частина Старокостянтинівського повітів); 3. Болохівська земля (центр – м. Житомир; Житомирський, Новоград-Волинський повіти, а також прилеглі частини Бердичівського повіту Київського, Літинського і Вінницького повітів Подільської губернії); 4. Деревська земля (центр – м. Іскоростень (Коростень); Овруцький повіт, північна частина Рівненського, весь Київський повіт (без м. Києва та його околиць) сусідньої Київської губернії). Східна частина Старокостянтинівського повіту відходила до адміністративної землі Поділля з центром у Кам'янці-Подільському.

Однак ініційована Михайлом Грушевським адміністративно-територіальна реформа в УНР, хоч і набула статусу закону, за-

лишилася на папері. Адже в березні-квітні продовжувалися військові дії проти червоних військ на півдні і сході, а 29 квітня 1918 р. в Україні відбувся державний переворот. Гетьман Павло Скоропадський, що прийшов до влади, повернув адміністративно-територіальний поділ проголошеною Української Держави на губернії і повіти зі збереженням їх меж. Тож і Волинська губернія, і Острозький повіт продовжили своє існування, а наш Острог зберіг свій статус повітового міста, який мав втратити у випадку реалізації закону УНР від 6 березня 1918 р.

Нагадаємо, що Острог став повітовим містом 225 років тому, коли у 1795 р. у складі Волинського намісництва (з 1796 р. – Волинська губернія) Російської імперії був створений Острозький повіт. А ліквідований цей повіт був 95 років тому – 1 січня 1925 р. – вже за польської влади, коли на його основі було створено Здолбунівський повіт, в якому Острог отримав статус міста на правах гміни (польський аналог волості). У випадку, коли б запрацювала адміністративно-територіальна реформа УНР 1918 р., це сталося б на сім років раніше.